

KR 39/02 Kirkemøtets forretningsorden

Råd, utvalg m.m	Møtested	Møtedato
Kirkerådet	Oslo	06.-07.09.02
Kirkemøtet	Bergen	04.-09.11.02

Saksbehandler: Torbjørn Backer Hjorthaug

Sak nr. KR 39/02 Kirkemøtets forretningsorden

Saksdokumenter:

Kirkemøtets forretningsorden med forslag til endringer
Brev 26.04.02 fra Kirkerådet til Kirkemøtets delegater med vedlegg

Forslag til endringer i Kirkemøtets forretningsorden

Sammendrag

Kirkerådet har foretatt en gjennomgang av Kirkemøtets funksjonsmåte. Kirkemøtet ble orientert om den forestående gjennomgangen i sak KM 7/01. Som et ledd i evalueringen, har Kirkerådet blant annet gjennomført en spørreundersøkelse blant medlemmene av Kirkemøtet i perioden 1998-2002.

Med bakgrunn i denne evalueringen fremmer Kirkerådet nå enkelte forslag til endringer i Kirkemøtets forretningsorden. Også andre forhold har aktualisert visse spørsmål om endringer i Kirkemøtets forretningsorden. De fleste endringsforslagene er ment å skulle gjøre forretningsordenen enklere tilgjengelig og gi bedre sammenheng i regelverket.

Forslag til vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

I Kirkemøtets forretningsorden gjøres følgende endringer (Endringene er markert med *kursiv*. Se også den vedlagte forretningsordenen, der det også framgår hvilke bestemmelser som er strøket/flyttet):

1. § 1-2 fjerde ledd skal lyde:

"De tre teologiske fakultetene innbys til å oppnevne en fast representant hver til å ta del ved Kirkemøtet med tale- og forslagsrett. Kirkerådets direktør, generalsekretæren i Mellomkirkelig råd, generalsekretæren i Samisk kirkeråd og ekspedisjonssjefen i Kirkeavdelingen har talerett i møtet. Representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med, inviteres til å overvære Kirkemøtet, herunder komitémøtene. Kirkerådet avgjør, etter forslag fra Mellomkirkelig råd, hvilke kirker som skal inviteres det enkelte år. 4 representanter for Ungdommens kirkemøte inviteres til å overvære Kirkemøtet, herunder komitémøtene, *med talerett.*

2. § 1-3 første ledd skal lyde:

"Kirkerådet forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger, jf. kirkeloven §§ 24 og 25."

3. § 1-3 andre ledd flyttes til nytt siste ledd i samme paragraf, som da vil lyde:

"Når Kirkemøtet utformer en hilsen, skal denne underskrives av dirigentskapet."

4. § 1-4 andre ledd skal lyde:

"Møter i komitéene er lukket. Kirkemøtets medlemmer *og andre som eventuelt er til stede* har taushetsplikt om *andres* synspunkter fremkommet i lukkede samlinger og ellers etter nærmere bestemmelse av møtet."

5. § 2-1 første ledd skal lyde:

"Følgende instanser kan anmelde saker til behandling av Kirkemøtet:

- Regjeringen,
- Kirkedepartementet
- Kirkerådet,
- bispedømmerådene,
- medlemmer av Kirkemøtet,
- Bispemøtet."

1. § 3-1 tredje ledd skal lyde:

"Kirkemøtets åpning foretas av Kirkerådets *leder*, som også leder møtet frem til dirigentskapet er valgt."

2. § 3-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

"Kirkerådets leder foretar navneopprop."

3. § 3-2 nytt siste ledd (flyttet fra tidligere § 3-3 første ledd) skal lyde:
"Dirigentene overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort."

4. Ny § 3-3 skal lyde (andre og tredje ledd er flyttet fra tidligere § 6-4):
"*Dirigentene leder godkjenning av innkalling og saksliste for møtet.*"

Under *konstitueringen* kan medlemmer fremme forslag om ekstra saker til behandling, såfremt det kan godtgjøres at sakene er foranlediget av en kirkelig og/eller samfunnsmessig situasjon som ikke forelå da anmeldelsesfristen for saker utløp.

Forslagsstilleren gis anledning til å komme med en kort saksorientering med begrunnelse, før Kirkemøtet avgjør om saken skal komme til behandling. Slike saker må også komitébehandles på vanlig måte før de kommer tilbake til plenum med de respektive komitéers innstillinger.

Møtet kan innvilge talerett til personer som ikke er medlemmer av møtet, etter forslag fra dirigenten."

5. Ny § 3-4 skal lyde (flyttet fra tidligere § 3-3):
"Møtet velger tellekorps, protokollkomité og valgkomité.

Tellekorpset skal bestå av 5 representanter fra sekretariatet.

Protokollkomitéen skal ha 3 medlemmer, med personlige varamedlemmer, og Valgkomitéen 5 medlemmer, med personlige varamedlemmer, som Kirkemøtet velger innen sin midte.

I det første møte i perioden velges for fire år medlemmer av Protokollkomitéen, Valgkomitéen og Kirkemøtets øvrige komitéer.

Protokollkomitéen skal godkjenne og underskrive Kirkemøtets vedtaksprotokoll ved avslutningen av Kirkemøtet.

Protokollkomitéen skal påse av Kirkerådets avgjørelser er i samsvar med Kirkemøtets vedtak.

Protokollkomitéen skal gjennomgå Kirkerådets og Arbeidsutvalgets forhandlingsprotokoller og legge fram innstilling for Kirkemøtet.

6. § 4-1 andre ledd oppheves (flyttes til nytt fjerde ledd i § 5-1).

7. Nytt fjerde ledd i § 5-1 skal lyde:

"Komitéene arbeider mens Kirkemøtet er samlet. Når et flertall i en komité i ekstraordinære situasjoner ber om å komme sammen forut for et Kirkemøte, innkalles komitéene etter vedtak i Kirkerådet."

8. § 6-3 tredje ledd skal lyde:

"Saker av stor prinsipiell og praktisk betydning skal komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger."

9. § 6-4 oppheves (flyttet til § 3-3).
10. § 6-5 første ledd oppheves.
11. § 7-3 andre ledd andre punktum skal lyde:

"Er det nødvendig, kan Kirkemøtet likevel fatte vedtak om dette."

Saksorientering

Kirkemøtets forretningsorden ble fastsatt i 1984. Forretningsordenen er senere endret en rekke ganger, sist ved vedtak på Kirkemøtet i 2001 (sak KM 7/01).

Evalueringene som ble gjennomført etter Kirkemøtet 2000, synliggjorde et behov for i større grad å se nærmere på hvordan Kirkemøtet fungerer. Kirkerådet vedtok under sak KR 30/01 "Kirkemøtets forretningsorden" at det skulle foretas en gjennomgang av Kirkemøtets funksjonsmåte. Kirkemøtet ble orientert om den forestående evalueringen i sak KM 7/01 "Regelendringer – delegasjon".

Kirkerådet har nå foretatt en gjennomgang og vurdering av den gjeldende forretningsordenen for Kirkemøtet og foreslår enkelte endringer. Kirkemøtet kan endre forretningsordenen ved vedtak med 2/3 flertall, jf. forretningsordenen § 1-6. Som et ledd i evalueringen, har Kirkerådet også bedt medlemmene av det forrige Kirkemøtet besvare et spørreskjema vedrørende Kirkemøtets funksjonsmåte (se nedenfor i punkt 2 og det vedlagte spørreskjemaet). Også andre forhold har aktualisert visse spørsmål om endringer i Kirkemøtets forretningsorden (se den vedlagte sak KR 38/02).

I sakspapiret brukes de juridiske uttrykkene "ledd" og "punktum" for å beskrive ulike deler av en paragraf. "Ledd" betyr avsnitt, mens hvert ledd kan deles inn i "punktum" (setninger).

Spørreundersøkelsen som er gjennomført

Det vedlagte spørreskjemaet ble, som nevnt, ved brev 26. april 2002 sendt ut til alle medlemmene av Kirkemøtet i perioden 1998-2002. Frist for

innsendelse av svarene var 21. mai 2002, og Kirkerådet mottok 17 svar.

Spørreskjemaet tok opp følgende temaer:

1. Tidspunktet for Kirkemøtet.
2. Hva slags saker bør Kirkemøtet behandle?
3. Forholdet mellom komité og plenum.
4. Generaldebatten.
5. Hovedforedraget.
6. Andre kommentarer.

Disse problemstillingene angår i første rekke den praktiske organiseringen og gjennomføringen av Kirkemøtet. De fleste spørsmålene er ikke direkte regulert i forretningsordenen. Det er derfor mulig å gjøre tilpasninger i praksis selv om en ikke foretar konkrete endringer i bestemmelsene i forretningsordenen.

Spørreundersøkelsen skal ikke gjennomgås i detalj her, men noen av hovedtendensene i materialet kan det være grunn til å presentere helt kort.

Kirkemøtet har i alle år vært lagt til første halvdel av november. Dette ble vurdert som et gunstig tidspunkt for møtet. De fleste delegatene var i hovedsak tilfreds med sakstypen og saksmengden på Kirkemøtet, men flere mente det noen ganger var for mange saker som skulle behandles. Forholdet mellom komité og plenum (tidsbruk og utforming av merknader/vedtak) ble av de fleste i det store og hele vurdert som hensiktsmessig, men det var litt ulike synspunkter på for eksempel hvilken status komitéens merknader burde ha i forhold til vedtaket. De fleste var også positive til generaldebatten og hovedforedraget selv om enkelte også hadde kritiske merknader.

Svarene var i liten grad direkte knyttet til regelverket og ga ingen konkrete forslag til endringer i Kirkemøtets forretningsorden. Ett svar mente at "hele forretningsordenen må legges om", men dette ble ikke begrunnet eller konkretisert. Tilbakemeldingene ga flere innspill til framtidig organisering og gjennomføring av Kirkemøtet, og de var gjennomgående positive til hvordan Kirkemøtet har fungert i praksis de siste årene.

Forholdet mellom Ungdommens kirkemøte (UKM) og Kirkemøtet (KM)

Bakgrunn

Kirkemøtet har de siste årene ved flere anledninger drøftet hvordan en best kan sikre ung representasjon og innflytelse i Den norske kirkes valgte organer. I sak KM 7/01 "Regelendringer og delegasjon" drøftet Kirkemøtet blant annet hvordan en kunne sikre en tilstrekkelig sterk ungdomsrepresentasjon på Kirkemøtet. Det ble vedtatt en endring i

Kirkemøtets forretningsorden som medfører at 4 representanter for Ungdommens kirkemøte skal inviteres til å overvære Kirkemøtet, jf. forretningsordenen § 1-2 fjerde ledd. Ordningen ble gjennomført allerede på Kirkemøtet 2001 med gode erfaringer.

Kirkemøtet diskuterte i 2001 også om representantene fra UKM burde få status som ordinære delegater, og Kirkemøtet ba Kirkerådet utrede hvilke endringer som kreves i kirkeloven for at dette skal kunne skje.

Ungdommens kirkemøte 2002 drøftet i sak 09/02 flere spørsmål i tilknytning til mandat og funksjon for Ungdommens kirkemøte. To av vedtakspunktene i saken berører spørsmål som er regulert i Kirkemøtets forretningsorden.

For det første vedtok møtet at de 4 representantene for Ungdommens kirkemøte som deltar på Kirkemøtet bør få status som ordinære medlemmer av Kirkemøtet, dvs. med tale-, forslags- og stemmerett.

For det andre vedtok Ungdommens kirkemøte at møtet også burde få myndighet til å anmelde saker for Kirkemøtet.

Kirkerådet har i sak KR 38/02 drøftet flere spørsmål rundt Ungdommens kirkemøte og den øvrige strukturen som er etablert på ungdomssektoeren i Den norske kirke. Saksframlegget og vedtaket i Kirkerådet er vedlagt her, slik at Kirkemøtet skal ha dette materialet til orientering i sin behandling av de to nevnte spørsmålene som eventuelt krever endringer i Kirkemøtets forretningsorden. Disse spørsmålene må ses i lys av en større vurdering av hvilket mandat og hvilken funksjon Ungdommens kirkemøte skal ha i forhold til den øvrige kirkelige rådsstrukturen.

Hvilken status bør de 4 representantene for Ungdommens kirkemøte ha på Kirkemøtet?

De 4 representantene fra Ungdommens kirkemøte er i dag ikke ordinære medlemmer av Kirkemøtet. De inviteres til å "overvære Kirkemøtet, herunder komitémøtene". Representantene kan gis talerett etter den generelle bestemmelsen i gjeldende forretningsorden § 3-3 sjette ledd, dvs. ved bestemmelse av Kirkemøtet etter forslag fra dirigentskapet.

Spørsmålet nå er om Kirkemøtet skal gå inn for at disse representantene bør gis rettigheter som ordinære medlemmer av Kirkemøtet eller om en skal føre videre det som gjelder i dag. Det er også mulig å vedta ulike mellomløsninger: Representantene kan få generell talerett, en begrenset talerett eller de kan få tale- og forslagsrett. I dag har for eksempel representantene fra Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet og Døvekirken talerett i "saker som angår egen virksomhet", mens representantene fra de teologiske fakultetene

har tale- og forslagsrett.

Dersom representantene for Ungdommens kirkemøte skal bli ordinære medlemmer av Kirkemøtet, er det nødvendig å endre kirkeloven. Kirkerådet antar at loven må endres dersom disse delegatene skal få stemmerett.

Kirkeloven § 24 første ledd har i dag følgende ordlyd:

"Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og 5 medlemmer valgt utenom bispedømmerådene."

Denne lovbestemmelsen måtte da få et tillegg som inkluderte representantene for UKM i oppregningen, slik at antall medlemmer i Kirkemøtet ble utvidet med 4. Endringer i kirkeloven krever lovvedtak i Stortinget, men Kirkemøtet kan naturligvis fremme et ønske om en slik endring.

Antakelig er det også nødvendig med en særlig lovregulering på grunn av de gjeldende reglene om stemmerett og valgbarhet til kirkelige møter og råd (se kirkeloven §§ 4 og 6). Den alminnelige myndighetsalderen i Norge er 18 år, men det finnes i lovgivningen flere spesialbestemmelser som gir unge under 18 år rett til å foreta visse rettslige beslutninger på egen hånd. For å ha kirkelig stemmerett og for å være valgbar, må en etter gjeldende regler fylle 18 år det året det stemmes. Men den som er over 15 år selv kan melde seg inn i eller ut av Den norske kirke. En kan tenke seg at kandidater som er under 18 år kan bli valgt inn på Kirkemøtet som representanter for Ungdommens kirkemøte. Disse vil ikke være valgbare etter de gjeldende reglene, og de vil sannsynligvis være delvis valgt av personer som er under 18 år, riktignok etter et særskilt valg. Mange av delegatene på Ungdommens kirkemøte vil være under 18 år. Disse spørsmålene rundt stemmerett og valgbarhet må vurderes nærmere dersom Kirkemøtet går inn for at disse representantene bør få stemmerett på Kirkemøtet.

Det er neppe nødvendig å endre kirkeloven for at representantene for Ungdommens kirkemøte skal kunne få forslagsrett. Denne retten har representantene for de teologiske fakultetene i dag, uten at det er eksplisitt regulert i kirkeloven. Den særlige representasjonsretten for de teologiske fakultetene har vært diskutert i sammenheng med den større problemstillingen om hvor stort Kirkemøtet skal være og hva som er en hensiktsmessig og representativ sammensetning. Dette ble blant annet drøftet i Stortingsmelding nr. 40 (1980-81) Om stat og kirke (se s. 58) og i den videre behandlingen av meldingen. Noen foreslo at fakultetene burde være representert med ordinære delegater på Kirkemøtet, men dette ble ikke vedtatt i forbindelse med at Kirkemøtet ble lovfestet i 1984. Det ser likevel ikke ut til at forholdet mellom den gjeldende lovreguleringen og forretningsordenens ordning med forslagsrett for fakultetsrepresentantene er eksplisitt drøftet i forarbeidene til kirkeloven eller forretningsordenen.

Det kan likevel argumenteres for at lovhjemmel er nødvendig dersom i alle fall nye grupper som ikke etter loven er ordinære medlemmer av Kirkemøtet, skal kunne ha en såpass sterk rettighet som forslagsrett. Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har for eksempel fått spørsmål om representanter for ungdomsråd i kommuner kan få møte-, tale- og forslagsrett i kommunestyret. Departementet uttalte at det ikke vil passe godt med systemet i kommuneloven eller forarbeidene å gi representanter for ungdomsrådet forslagsrett i kommunestyret (sak 98/7943 i KRD).

Det er helt klart mulig å gi representantene for Ungdommens kirkemøte generell talerett eller en begrenset talerett gjennom bestemmelse i Kirkemøtets forretningsorden uten at kirkeloven endres. Som nevnt, har representanter for flere organer i dag fått generell eller begrenset talerett i Kirkemøtet uten at dette er regulert i kirkeloven.

Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet går for det første ikke inn for at de 4 representantene fra Ungdommens kirkemøte skal bli ordinære delegater med tale-, forslags- og stemmerett.

Kirkerådet legger stor vekt på utgangspunktet om at ungdom primært skal ha innflytelse gjennom ordinære valg og oppnevninger til ulike råd, møter og utvalg i kirken. Ungdom bør være synlige, hørbare og delaktige i organer der beslutninger fattes, og de bør være medlemmer på det samme grunnlaget som andre. En bør derfor primært arbeide målrettet for å styrke ungdomsrepresentasjonen på Kirkemøtet gjennom valgene til bispedømmeråd. Det har i praksis vist seg at det er vanskelig å oppfylle målet om 20% representasjon av ungdom under 30 år, men det gjør det likevel ikke ønskelig å åpne opp for at ungdom som en av mange "særgrupper" i Den norske kirke får etablert egne "veier" inn til representasjon på Kirkemøtet. Dette kan føre til at også andre "særgrupper" vil fremme krav om særlige representasjonsordninger på Kirkemøtet.

Representantene for Ungdommens kirkemøte vil, dersom de blir ordinære medlemmer av Kirkemøtet, ha et annet demokratisk grunnlag og et annet mandat enn de andre medlemmene av Kirkemøtet. Kirkemøtet, som Den norske kirkes øverste, representative organ, må ha et solid og ensartet demokratisk grunnlag og en best mulig representativitet. Et annet spørsmål er hvordan en kan arbeide for å styrke representativiteten generelt.

Det er tatt visse initiativ for å bedre det demokratiske grunnlaget for Ungdommens kirkemøte, og det er svært viktig at bispedømmeråd og organisasjoner som driver ungdomsarbeid tilknyttet Den norske kirke arbeider

seriøst for å sikre gode demokratiske ordninger, åpenhet og publisitet rundt valg/oppnevning av delegater til Ungdommens kirkemøte. Selv om valg- og oppnevningssprosessene er blitt bedret gjennom de siste årene, er det fortsatt store ulikheter mellom bispedømmene. Det er også et åpent spørsmål om det er ønskelig å formalisere Ungdommens kirkemøte i for stor grad.

For det andre går Kirkerådet heller ikke inn for at representantene fra Ungdommens kirkemøte får forslagsrett. Som det er redegjort for ovenfor, er det antakelig mulig å gi disse representantene forslagsrett uten at kirkeloven endres.

Etter Kirkerådets oppfatning, er det generelt betenkelig å gi andre enn medlemmer av Kirkemøtet forslagsrett. Delegater med forslagsrett, men ikke stemmerett, kan framtvinge avstemninger som Kirkemøtet selv ikke ønsker. Forslagsstilleren vil ikke delta i eller ha ansvar for resultatet av slike avstemninger. Forslagsrett uten stemmerett kan også vanskeliggjøre gjennomføring av møter.

Representantene for Ungdommens kirkemøte vil dessuten kunne anmelde forslag indirekte, gjennom andre medlemmer av møtet. Ungdommens kirkemøte består blant annet av medlemmer i bispedømmerådene og i Kirkerådet som er under 30 år, og en må anta at disse vil kunne anmelde forslag på vegne av Ungdommens kirkemøte ved behov. Gjennom taleretten vil de 4 representantene fra Ungdommens kirkemøte også i realiteten kunne ha stor påvirkning på hvilke forslag som anmeldes (se nedenfor).

Denne prinsipielle argumentasjonen mot forslagsrett uten stemmerett, gjør at en også bør kunne ta forslagsretten til representantene for de teologiske fakultetene opp til vurdering. De teologiske fakultetene har en lang og hevdvunnen tradisjon som teologisk sakkyndige rådgivere i kirkesaker, både overfor det statlige kirkestyret og overfor spesifikt kirkelige organer. Dette er vektige argumenter for talerett, men det kan diskuteres om det er et tilstrekkelig grunnlag for forslagsrett på Kirkemøtet.

Det tredje spørsmålet blir om representantene for Ungdommens kirkemøte bør få talerett gjennom en særlig bestemmelse i Kirkemøtets forretningsorden. Forretningsordenen § 1-2 gir i dag generell talerett til representantene for de tre teologiske fakultetene, Kirkerådets direktør, generalsekretæren i Mellomkirkelig råd, generalsekretæren i Samisk kirkeråd og ekspedisjonssjefen i Kirkeavdelingen. En representant for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet og en for det døvekirkelige arbeidet har talerett i saker som angår deres egen virksomhet.

Andre personer som deltar på Kirkemøtet, men som ikke er medlemmer av møtet, kan få innvilget talerett etter forslag fra dirigentskapet etter den generelle bestemmelsen i forretningsordenen § 3-3 sjette ledd. I forkant av Kirkemøtet og under arbeidet med sakslisten, har sekretariatet i samråd med

dirigentskapet og berørte personer, i praksis avklart hvordan taleretten skal praktiseres på møtet. Møtet har innvilget talerett først og fremst i saker som angår virksomheten som de aktuelle personene representerer. En har gode erfaringer med denne måten å jobbe på. Det kan være grunn til å framheve at taleretten i komitéene er viktig i praksis, og at det kan være hensiktsmessig at debattene primært skjer der. Da kan disse representantenes synspunkter eventuelt også reflekteres inn i komitéens merknader til plenum. Når det gjelder talerett i komitéene, vil det være opp til komitéen selv å vurdere hvilke talerettigheter disse personene skal ha, se forretningsordenen § 5-4.

Kirkerådet foreslår at de 4 representantene for Ungdommens kirkemøte får generell talerett i plenum og i komitéene. Det er neppe hensiktsmessig å avgrense taleretten til for eksempel å skulle gjelde "saker som (særlig) angår ungdom". I praksis vil det være svært vanskelig å avgjøre hvilke saker som omfattes av en slik formulering. Forretningsordenen § 1-2 fjerde ledd siste punktum foreslås endres slik at bestemmelsen hjemler generell talerett for disse representantene.

Se også den vedlagte sak KR 38/02 til dette spørsmålet.

Bør Ungdommens kirkemøte få myndighet til å anmelde saker til behandling av Kirkemøtet?

Som nevnt ovenfor, har Ungdommens kirkemøte gått inn for at Ungdommens kirkemøte bør få myndighet til å anmelde alle typer saker for Kirkemøtet. Dette måtte i tilfellet skje ved at forretningsordenen for KM ble endret. Forretningsordenen § 2-1 regulerer i dag hvem som har myndighet til å anmelde saker for behandling av KM: Regjeringen, Departementet, Kirkerådet, bispedømmerådene, medlemmer av Kirkemøtet og Bispemøtet. Andre som ønsker å anmelde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instansene.

Ungdommens kirkemøte består blant annet av medlemmer i bispedømmerådene og i Kirkerådet som er under 30 år. Dersom Ungdommens kirkemøte ønsker å anmelde en sak for behandling i Kirkemøtet, kan møtet derfor gjøre det gjennom en av sine egne delegater. Det burde derfor ikke være nødvendig å legge til Ungdommens kirkemøte på den formelle listen i forretningsordenen § 2-1. Teoretisk kan en tenke seg at det verken i bispedømmerådene eller i Kirkerådet er representanter som er under 30 år. Da vil Ungdommens kirkemøte kunne anmelde saker gjennom en av de andre instansene, for eksempel Kirkerådet. På den andre siden, kan en nok mene at det vil være viktig at Ungdommens kirkemøte *som organ* anmelder en sak. Dette vil gi saken en større tyngde og oppmerksomhet.

Det vil også ha betydning for dette spørsmålet hvilket mandat og hvilken rolle en ønsker at Ungdommens kirkemøte skal ha i forhold til den ordinære rådsstrukturen i kirken. Hvis en i første rekke ser møtet som et spesialorgan for ungdomssektoren og legger mindre vekt på andre sider ved mandatet, vil det være et argument for å gi møtet myndighet til å anmelde saker for behandling av Kirkemøtet. Da kan det kanskje også være naturlig å avgrense myndigheten til å gjelde "saker som særlig angår ungdom", men dette vil være et vanskelig avgrensingskriterium i praksis. Vurderingen av dette spørsmålet henger også sammen med hvilken demokratisk basis Ungdommens kirkemøte har og vil få i framtiden.

Kirkerådet går ikke inn for at Ungdommens kirkemøte som organ får myndighet til å anmelde saker for behandling av Kirkemøtet. I praksis vil møtet kunne gjøre det gjennom egne medlemmer og eventuelt gjennom andre instanser. Dette vil være mest i tråd med hovedsynspunktet om at ungdom primært skal ha innflytelse gjennom ordinære valg og oppnevninger til ulike råd, møter og utvalg i kirken. Ungdommens kirkemøte bør først og fremst være et rådgivende organ med en supplerende funksjon i forhold til den ordinære kirkelige strukturen.

Etter Kirkerådets oppfatning er det dessuten mer generelt grunn til å være tilbakeholden med å gi andre enn medlemmer av møtet formell rett til å anmelde saker for Kirkemøtet.

Se også den vedlagte sak KR 38/02 til dette spørsmålet.

Representasjon fra Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet og det døvekirkelige arbeidet

Kirkerådet mener det generelt er grunn til å være tilbakeholden med å gi talerett (og forslagsrett) til personer som ikke er medlemmer av Kirkemøtet ved generelle regler, jf. argumentasjonen ovenfor i relasjon til forslagsrett. Når kompetanse er lagt til et bestemt organ, bør kompetansen utøves av organets medlemmer. Det kan likevel være mange situasjoner der det er behov for å gi andre enn medlemmer av møtet talerett. Derfor bør det være åpning for å innvilge talerett etter en konkret vurdering.

På denne bakgrunn signaliserte Kirkerådet i sitt saksframlegg til sak KM 7/01 at det var grunn til å vurdere om den særskilte taleretten for Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet og det døvekirkelige arbeidet burde føres videre. Kirkemøtet hadde ikke merknader til dette.

Kirkerådet foreslår nå at forretningsordenen § 1-2 fjerde ledd endres slik at den særlige taleretten for disse representantene i saker som angår egen virksomhet faller bort. Fortsatt vil representanter for

Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet og det døvekirkelige arbeidet bli invitert til å delta på Kirkemøtet. Disse representantene vil fortsatt kunne bli innvilget talerett etter den generelle bestemmelsen i § 3-3 sjette ledd, på samme måte som representanter fra kirker som Den norske kirke har kirkefelleskap med, organisasjoner Den norske kirke har samarbeid med og andre personer som ikke er medlemmer av møtet. En kan gå ut fra at det fremdeles vil være mest aktuelt å innvilge talerett i saker som angår egen virksomhet. Taleretten i disse sakene vil altså ikke være ubetinget, men måtte vurderes i forhold til sakslisten og tidsrammene for Kirkemøtet

Andre endringer i forretningsordenen for KM

Kirkerådet foreslår også en rekke mindre endringer i forretningsordenen. I tillegg drøftes også noen spørsmål uten at det foreslås endringer. Dette er i all hovedsak forenklinger av formuleringer for å gjøre regelverket mer oversiktlig og lettere tilgjengelig.

I det følgende presenteres forslagene kronologisk. Først drøftes et spørsmål der Kirkerådet ikke har funnet tilstrekkelig grunn til å foreslå endringer.

Habilitet

På tidligere kirkemøter har det noen ganger kommet opp problemstillinger rundt habilitet for medlemmer av møtet. Enkelte har derfor etterlyst klare regler om habilitet i Kirkemøtets forretningsorden.

Forvaltningslovens regler om saksbehandling, blant annet habilitet, gjelder for virksomheten til Kirkemøtet. Dette er slått fast i kirkeloven § 38 (med noen særregler) og også presisert i Kirkemøtets forretningsorden § 1-5. Forvaltningsloven har i §§ 6-10 bestemmelser om habilitet (ugildhet).

Kirkerådet anser det ikke hensiktsmessig å vedta ytterligere habilitetsbestemmelser i Kirkemøtets forretningsorden. Bestemmelsene i forvaltningsloven gjelder generelt for virksomheten som drives av organer for stat og kommune, og de er innarbeidet gjennom tolkninger over lang tid.

Forretningsordenen § 1-3

Kirkerådet foreslår en forenklet formulering av § 1-3. Formuleringen er bygget på kirkeloven §§ 24 og 25, og den innebærer ingen endring av realiteten i bestemmelsen:

"Kirkerådet forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger, jf. kirkeloven §§ 24 og 25.

Kirkerådet foreslår videre at § 1-3 andre ledd flyttes til et nytt siste ledd. Dette vil gi en bedre saklig sammenheng i § 1-3.

Forretningsordenen § 1-4

I § 1-4 andre ledd er det bestemt at komitéenes møter er lukket og at Kirkemøtets medlemmer har taushetsplikt om visse forhold. Bestemmelsen er avgrenset til bare å gjelde Kirkemøtets *medlemmer*, men det kan også være personer som ikke er medlemmer av møtet tilstede under komitéarbeidet. Disse bør ha samme plikt til å bevare taushet som de ordinære medlemmene.

Kirkerådet foreslår derfor følgende ordlyd i § 1-4 andre ledd:

"Møter i komitéene er lukket. Kirkemøtets medlemmer *og andre som eventuelt er til stede* har taushetsplikt om *andres* synspunkter fremkommet i lukkede samlinger og ellers etter nærmere bestemmelse av møtet."

Forretningsordenen § 2-1

Denne bestemmelsen regulerer hvilke instanser som kan anmelde saker for Kirkemøtet. Det gjelder blant annet "Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet". Ansvar for kirkesakene er nå formelt lagt til Kultur- og kirke departementet.

For ordens skyld foreslår derfor Kirkerådet at navnet på departementet endres til "Kirke departementet". Dette er ikke det formelt riktige navnet på departementet som i dag har ansvaret for saker vedrørende Den norske kirke, men er presist nok til å dekke opp også for eventuelle framtidige navneendringer som følge av omorganisering av departementsstrukturen.

Forretningsordenen § 3-1

Forretningsordenen § 3-1 tredje ledd omtaler Kirkerådets "formann". Kirkerådet foreslår at ordet "formann" erstattes av det kjønnsnøytrale uttrykket "leder", som det er vanlig å bruke ellers. Betegnelsen "leder" blir for eksempel brukt i reglene for valg av Kirkeråd, se § 5-3.

Videre foreslår Kirkerådet at det tas inne et nytt fjerde ledd i § 3-1 som omhandler navneoppropet av Kirkemøtets medlemmer som lederen foretar ved møtets åpning. Denne endringen vil gi en bedre sammenheng og progresjon i bestemmelsene i forretningsordenen (se også nedenfor om § 3-3) og tydeliggjøre det som faktisk skjer i dag. Kirkerådet foreslår følgende ordlyd:

"Kirkerådets leder foretar navneopprop."

Forretningsordenen § 3-2, § 3-3, § 6-4 og ny § 3-4

Forretningsordenen § 3-2 har bestemmelser om valg av dirigentskap, mens § 3-3 inneholder bestemmelser om litt ulike forhold, blant annet andre valg som skal skje ved konstitueringen av møtet. Dessuten er det bestemmelser i § 6-4 som i realiteten omhandler konstitueringen av møtet. Kirkerådet foreslår en omredigering av disse bestemmelsene for å skape en bedre sammenheng.

Første ledd i § 3-3 foreslås flyttet til § 3-2. Samtidig foreslår Kirkerådet et tillegg som presiserer at dirigentene leder godkjenning av innkalling og sakliste ved konstitueringen av møtet.

Innholdet i § 6-4 foreslås flyttet til en § 3-3, og § 6-4 kan dermed oppheves. I tillegg foreslås bestemmelsene som gjelder valg i den gjeldende § 3-3 flyttet til en ny § 3-4. § 3-4 vil da bli en "ren" valgparagraf.

Ordlyden i de nye paragrafene framgår av forslaget til vedtak og vedlegget.

-

Forretningsordenen § 4-1 og § 5-1

Kirkerådet foreslår at § 4-1 andre ledd, som omhandler komitéarbeidet på Kirkemøtet, for sammenhengens skyld flyttes til "komitébestemmelsen" i § 5-1.

Forretningsordenen § 6-3

Kirkerådet foreslår at § 6-3 tredje ledd forenkles ved at passusen "og saker

som hører inn under Kirkemøtets lovfestede hovedoppgaver" strykes. Denne formuleringen vil ikke ha noen selvstendig betydning ved siden av det første alternativet – saker "av stor prinsipiell og praktisk betydning".

Forretningsordenen § 6-5

I § 6-5 første ledd har følgende ordlyd:

"Når det foreligger innstilling fra en av komitéene, skal den utdeles til møtets medlemmer før det fattes vedtak om når saken skal tas opp til behandling."

Kirkerådet foreslår at denne bestemmelsen oppheves. Det synes noe uklart hva som er ment med den. Den har ikke vært vanlig praksis at komitéens innstilling deles ut i forbindelse med at den vedtar dagsorden for neste dag. I praksis har bestemmelsene i § 6-3 første og andre ledd vært fulgt. Komitéens innstilling har vært utdelt en time før selve behandlingen av saken skal starte.

Forretningsordenen § 7-3

Forretningsordenen § 7-3 andre ledd inneholder et forbud mot at saker som er endelig avgjort, blir brakt fram igjen i samme møte. Det er likevel et unntak fra hovedregelen ved at Kirkemøtet kan treffe vedtak om fornyet behandling av en sak på samme møte dersom det er "påtrengende nødvendig" og "saken igjen blir komitébehandlet".

Dette er strenge vilkår, og Kirkerådet foreslår at en utvider adgangen til å ta en sak opp igjen etter vedtak av Kirkemøtet. I en presset tidssituasjon har det noen ganger vist seg å kunne oppstå behov for fleksibilitet til for eksempel å rette enkle feil ved vedtak som er gjort. Kirkerådet går derfor inn for at det kvalifiserende uttrykket "påtrengende" strykes. Dessuten bør vilkåret om komitébehandling fjernes. Kirkemøtet bør heller ha frihet til å vurdere om komitébehandling er hensiktsmessig i det enkelte tilfellet.

Høring

Kirkerådet har ikke funnet det nødvendig å sende forslagene til endringer i Kirkemøtets forretningsorden på allmenn høring. Dette er i all hovedsak et internt regelverk for Kirkemøtet.

Ungdommens kirkemøte har likevel uttalt seg om spørsmålene som gjelder forholdet mellom Ungdommens kirkemøte og Kirkemøtet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene som fremmes antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.